

Βλέπω και παίζω

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΟΚΛΗΣ - ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΜΣΤ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το Δημοτικό σχολείο

Το έντυπο αυτό, έγινε με αφορμή την έκθεση
"Κώστας Τσόκλης-Αναδρομική"
στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης τον Νοέμβριο του 2001.

Οργάνωση Εκπαιδευτικού Προγράμματος:
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Επιμέλεια-Υλοποίηση: Ζίνα Καλούδη
Σχεδιασμός εντύπου: Γιώργος Τζιλιάνος
Εκτύπωση: ORION prepress studio

copyright: Ε.Μ.Σ.Τ. 2001
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Λεωφ. Καλλιρρόης & Φραντζή (πρώην εργοστάσιο ΦΙΕ)
Τηλ. 01-9242111-2, Φαξ 01-9245200

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΚΔΟΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ

ALPHA ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ALPHA PRIVATE BANK

Το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης
Τέχνης, που λειτουργεί εδώ και ένα
χρόνο, βρίσκεται στο παλιό
εργοστάσιο του ΦΙΕ. Η συλλογή
του περιλαμβάνει έργα σύγχρονης
τέχνης, δηλαδή έργα που
φτιάχτηκαν τα τελευταία χρόνια.

Ο Κώστας Τσόκλης γεννήθηκε
στην Αθήνα το 1930 και σπούδασε
στη Σχολή Καλών Τεχνών.
Αμέσως μετά πήγε στη Ρώμη.
Έζησε για πολλά χρόνια στο
Παρίσι και το Βερολίνο.
Τώρα ζει στην Ελλάδα.

Ποιο είναι το χρώμα που κυριαρχεί; _____

Αν μπορούσες να ακουμπήσεις με το χέρι σου τα έργα με τα κάρβουνα, πιστεύεις πως θα έπιανες κάτι λείο ή κάτι τραχύ και ανάγλυφο;

Τα έργα αυτά είναι φτιαγμένα με κάρβουνα και τσιμέντο. Πιστεύεις ότι είναι ελαφριά ή βαριά;

Τι νιώθεις κοιτάζοντας αυτά τα έργα;

Άπλωσε στον άδειο χώρο κόλα.
Ρίξε πάνω χώμα, ζάχαρη, αλάτι ή
όποιο άλλο υλικό βρεις στο σπίτι...
Όταν η κόλα στεγνώσει,
θα σχηματιστεί μία τραχιά και
ανάγλυφη επιφάνεια.
Αν θέλεις χρωμάτισέ τη με
κηρομπογιές.

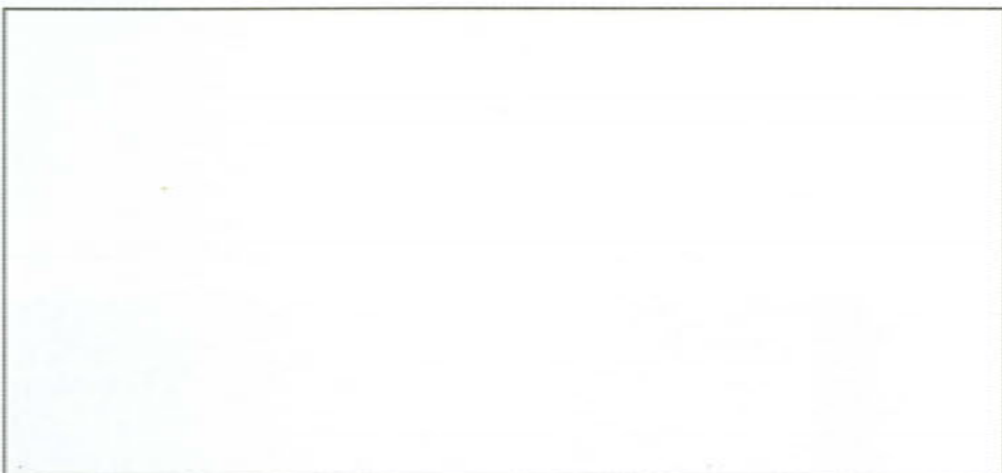
ΛΟΥΤΣΙΑΝΟ ΛΑΟΥΡΑΝΑ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΕΩΣ, 15ος ΑΙΩΝΑΣ, ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ WALTERS, ΒΑΛΤΙΜΟΡΗ

Τι είναι η προοπτική;

Είναι ο τρόπος να ζωγραφίζουμε όπως ακριβώς βλέπουμε τον κόσμο.

Για παράδειγμα, μια καρέκλα που είναι κοντά μας είναι πιο μεγάλη από έναν άνθρωπο που στέκεται μακριά μας. Σχεδιάσε το παράδειγμα.

Παλιότερα οι ζωγράφοι συνήθιζαν να ζωγραφίζουν στο δάπεδο πολλά τετράγωνα που μοιάζουν με σκάκι. Αυτό το τέχνασμα τους βοηθούσε να αποδίδουν την προοπτική του χώρου πιο σωστά. Παρατήρησε την εικόνα. Τα ασπρόμαυρα τετραγωνάκια που σχηματίζουν το δάπεδο μικραίνουν όλο και πιο πολύ καθώς προχωρούμε στο βάθος. Οι γραμμές που σχηματίζουν τις πλευρές τους σχηματίζουν όλο και πιο μικρές γωνίες.

Σε ποιο έργο της έκθεσης ο καλλιτέχνης χρησιμοποιεί το ίδιο τέχνασμα με τα τετραγωνάκια στο δάπεδο;

ΤΡΙΑ ΦΤΥΑΡΙΑ

Μέσα στη λάσπη θα τα

συναντήσουμε σε οικοδομές.

Η λάσπη φτιάχνεται στο έδαφος.

Με το έργο του ο Τσόκλης

ανεβάζει το έδαφος στον τοίχο.

Βρες κι άλλα έργα στα οποία

παρατηρείς το ίδιο φαινόμενο.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ

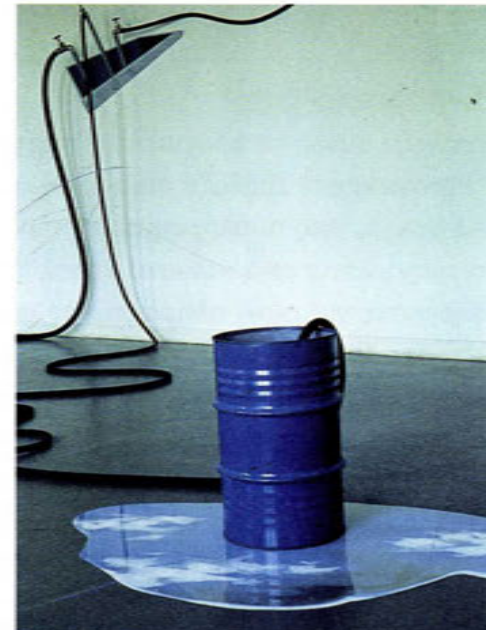
Μπορείς να περιγράψεις το έργο;

Αν άλλαζες τον τίτλο, πώς θα το

ονόμαζες;

Γράψε ποιο τμήμα του έργου σου

θυμίζει περισσότερο τον ουρανό.

Κάθε φορά που ακούμε κάτι, παίρνουμε μια πληροφορία. Μπορεί να μας ενδιαφέρει, να μας στενοχωρήσει, να μας αφήσει αδιάφορους. Κάθε μέρα ακούμε πάρα πολλές πληροφορίες. Από πού νομίζεις πως έρχονται; Γράψε μερικές περιπτώσεις.

Πιστεύεις πως ο καλλιτέχνης κατάφερε να εκφράσει με το έργο του ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ όλα αυτά που πληροφορούμαστε κάθε μέρα;

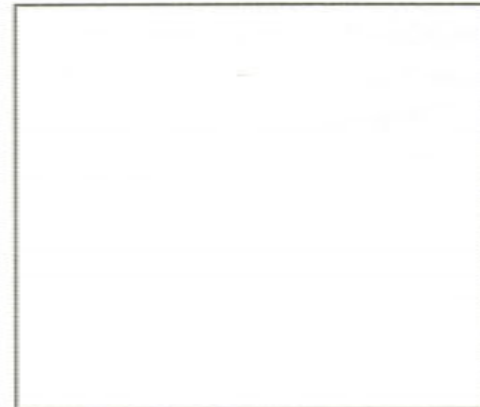
Ένα ημερολόγιο!

Διάλεξε διάφορα χρωματιστά χαρτιά και κόψε μερικά μικρά τετραγωνάκια. Διάλεξε ποιο χρώμα προτιμάς για κάθε πληροφορία. Ας πούμε πως οι πληροφορίες που είναι χαρούμενες είναι τα τετραγωνάκια από κόκκινο χαρτί, οι θλιβερές από το γκριζο χαρτί, οι άχρηστες για σένα πληροφορίες από άσπρο χαρτί, οι αδιάφορες από κίτρινο. Σε κάθε τετραγωνάκι γράψε κάθε φορά από πού ήρθε η πληροφορία. Ας πούμε, για μια χαρούμενη πληροφορία που έμαθες από τη μαμά σου: γράψε στο κόκκινο τετραγωνάκι "μαμά", για μια άχρηστη πληροφορία από την τηλεόραση: γράψε σε άσπρο τετραγωνάκι "τηλεόραση". Για μια εβδομάδα μάζεψε όλα αυτά τα χαρτάκια σ' ένα κουτί. Στο τέλος της εβδομάδας μέτρησε τις πληροφορίες που μάζεψες.

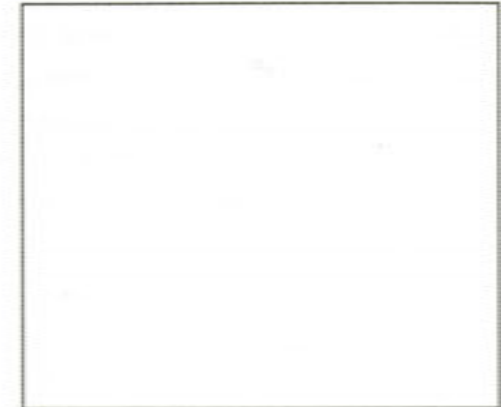
Χαρούμενα νέα..... Ευχάριστες πληροφορίες..... Άχρηστες..... Θλιβερές.....

110 επιβάτες Μετά τη γιορτή Μεταγραφές

Άνοιξε μια εφημερίδα ή ένα περιοδικό. Βρες μια φράση που σου αρέσει ή απλώς σου κάνει εντύπωση. Κόψε τη φράση και κόλλησέ τη στο τετραγωνάκι. Ζωγράφισε γύρω της ό,τι νομίζεις πως ταιριάζει με το νόημά της.

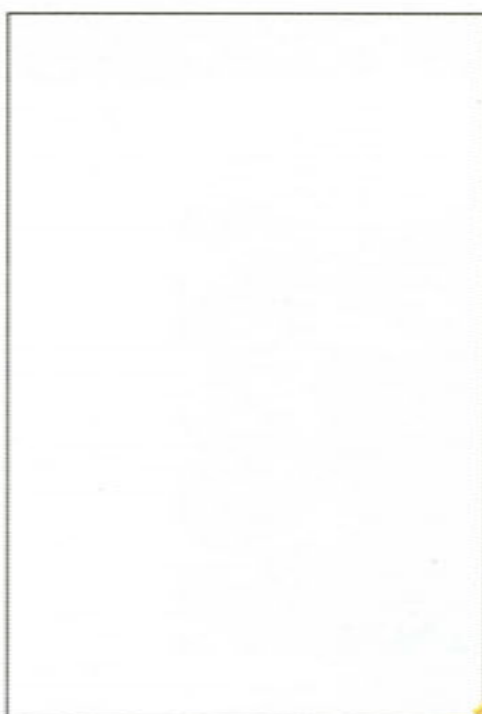
▲
Διάλεξε μία από αυτές τις τρεις φράσεις. Τι σημαίνουν για σένα; Κόψε μία από τις τρεις και κόλλησέ τη. Ζωγράφισε γύρω της. Κάθε φράση έχει διαφορετική σημασία για κάθε άνθρωπο.

Σε τι νομίζεις ότι διαφέρει ένα ζωγραφισμένο δέντρο από ένα δέντρο του Τσόκλη; Γιατί νομίζεις πως ο καλλιτέχνης προσθέτει κι άλλα υλικά στη ζωγραφική του;

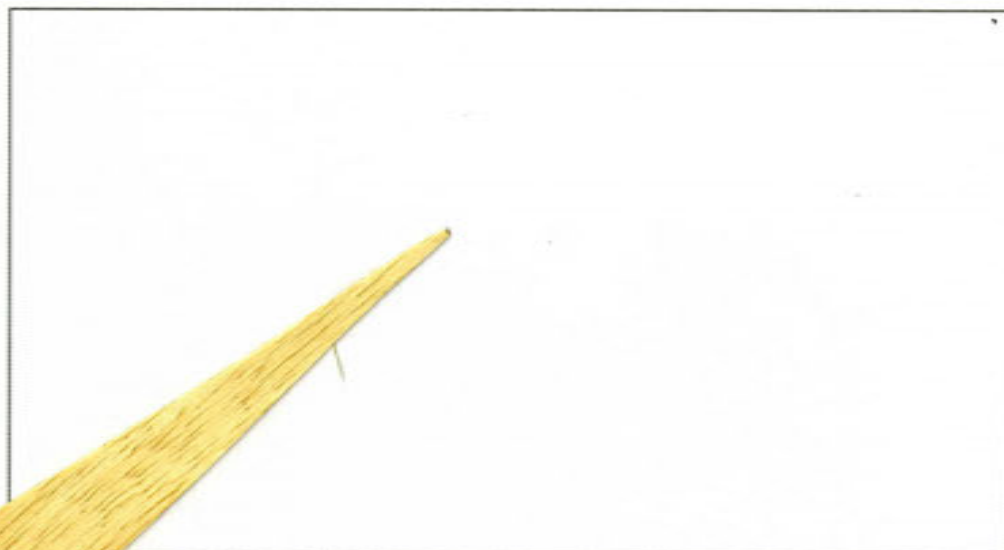
Τι σημαίνει ένα δέντρο για σένα; Υπάρχει ένα δέντρο που αγαπάς πολύ και το έχεις ζωγραφίσει πάνω από μία φορά;

Ζωγράφισε το δέντρο που αγαπάς. Κόλλησε στη ζωγραφιά σου ένα κλαδάκι, φύλλα, λουλούδια ή καρπούς. Πού βρήκες τα φύλλα; Πάνω στο δέντρο ή κάτω απ' αυτό; Στα πρώτα έργα ο Τσόκλης χρησιμοποίησε κάρβουνα και τσιμέντο και διάφορα υλικά για να φτιάξει μ' αυτά το έργο του. Τώρα χρησιμοποιεί ξύλα και πέτρες μαζί με τη ζωγραφική. Ποιες είναι οι παρατηρήσεις σου; Τι σου αρέσει πιο πολύ;

Πριν από είκοσι περίπου χρόνια ο καλλιτέχνης έψαξε όλες τις παραλίες της Αττικής για να βρει μια παλιά βάρκα. Όταν τη βρήκε, τη μετέφερε στην γκαλερί και γύρω της εξέθεσε πίνακες με θέμα τη βάρκα. Λίγες μέρες αργότερα, έσπασε τη βάρκα και με τα κομμάτια της συμπλήρωσε τους πίνακες ή τους πρόσθεσε την κορνίζα. Στην έκθεση αυτή ο καλλιτέχνης έδωσε τον τίτλο "Η βάρκα και δεκατρείς πιθανές στιγμές από τη ζωή της". Φαντάστηκε δηλαδή μερικά γεγονότα από τη ζωή της βάρκας. Γράψε μια δική σου ιστορία, που θα μπορούσε να τη διηγηθεί η βάρκα των έργων.

Συμπλήρωσε την εικόνα. Εσύ θα δουλέψεις αντίστροφα. Ο καλλιτέχνης πρώτα ζωγράφισε και μετά συμπλήρωσε.

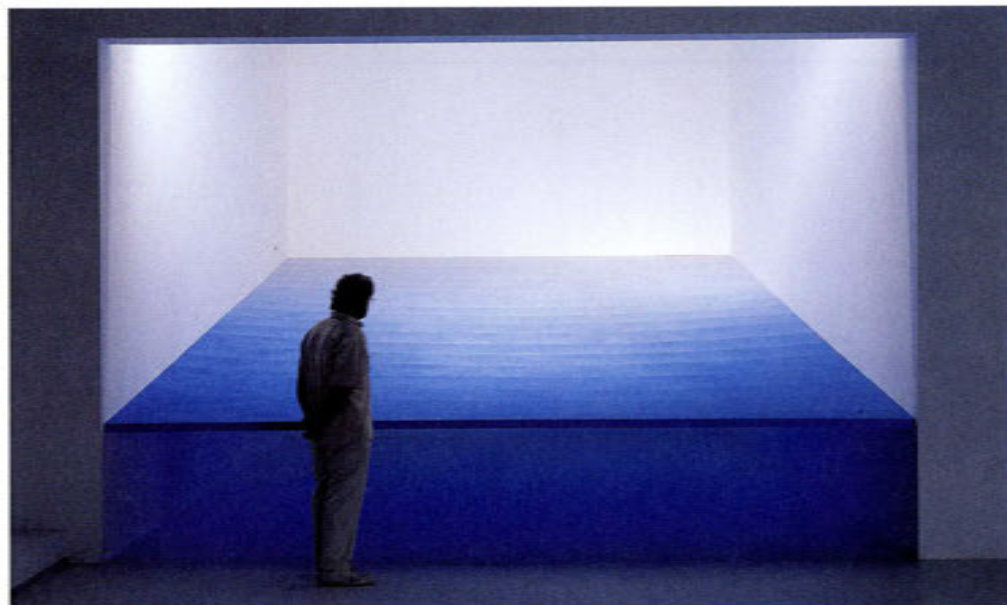
Η ΓΕΝΕΣΗ

Κλείσε τα μάτια σου και θυμήσου πώς μυρίζει το ξεραμένο χορτάρι, πώς μυρίζει στην εξοχή και πώς μυρίζει το χώμα μετά την πρώτη φθινοπωρινή βροχή. Τώρα κοίταξε το έργο και προσπάθησε να πεις πολύ γρήγορα τι σου θυμίζει η εικόνα. Ο καλλιτέχνης λέει πως η ιδέα για το έργο ήταν τα μεγάλα πιθάρια που έβλεπε στα υπόγεια των παλιών σπιτιών στην Τήνο. Μέσα στο σανό έβρισκε τα αυγά που μόλις είχαν κάνει οι κόττες.

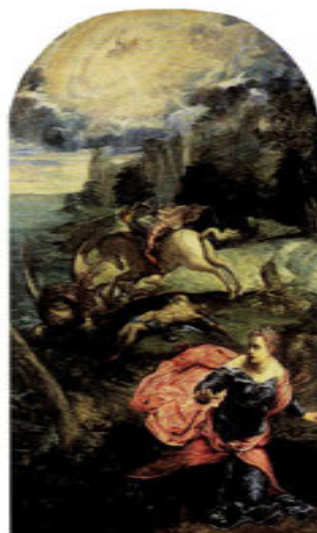
ΘΑΛΑΣΣΑ

Απλώνεται στο χώρο, στέκεται στη μέση της αίθουσας. Τα έργα που απλώνονται στο χώρο λέγονται εγκαταστάσεις ή περιβάλλοντα.

Ο ΑΪ-ΓΙΩΡΓΗΣ

Ο μύθος του Αϊ-Γιώργη και του δράκου είναι πολύ πολύ παλιός. Στις αγιογραφίες που βλέπουμε στις εκκλησίες ο δράκος αντιπροσωπεύει κάτι κακό. Το ίδιο θέμα ζωγράρισαν πολλοί ζωγράφοι σε διάφορες εποχές. Αντίθετα, οι Κινέζοι θεωρούν τους δράκους σύμβολο της σοφίας και της γνώσης. Τους ζωγραφίζουν με παρόμοιο τρόπο αλλά ιπτάμενους. Ο δράκος βγαίνει μέσα από το τελάρο, ξεδιπλώνεται και στριφογυρίζει μέσα στο χώρο. Το έργο δεν ξεφεύγει απλώς από το τελάρο, υπάρχει μέσα στο χώρο που το τοποθετεί ο καλλιτέχνης, έχει τον δικό του χώρο.

TINTORETTO,
Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΡΑΚΟΝΤΑΣ, 1555-8,
ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ, ΛΟΝΔΙΝΟ

Το βίντεο το γνωρίζουμε πια πολύ καλά, και πολλοί από μας έχουν ένα στο σπίτι τους. Αυτό που ίσως δεν ξέρεις είναι ότι πάρα πολλοί καλλιτέχνες έχουν χρησιμοποιήσει τη βιντεοκάμερά τους όχι μόνο για να τραβήξουν τις γιορτές και τις όμορφες στιγμές που θέλουν να θυμούνται, αλλά για να δημιουργήσουν έργα. Όταν ο Κώστας Τσόκλης σκέφτηκε να φτιάξει το ΚΑΜΑΚΩΜΕΝΟ ΨΑΡΙ, τα βίντεο στην Αθήνα ήταν πάρα πολύ λίγα και πάρα πολύ ακριβά. Σκέφτηκε λοιπόν πως είχε βαρεθεί να βλέπει ακίνητα έργα τέχνης και θέλησε να ζωντανέψει τη ζωγραφική του. Σ' ένα τελάρο ζωγράφισε ένα καμακωμένο ψάρι, ύστερα με τη βιντεοκάμερα τράβηξε ένα πραγματικό ψάρι που σπαρταρά έξω από το νερό. Στο ζωγραφισμένο τελάρο πρόσθεσε ένα σιδερένιο κοντάρι και πάνω στο ζωγραφικό έργο πρόβαλε το βίντεο. Ξαφνικά το ψάρι ζωντάνεψε. Με τον ίδιο τρόπο δούλεψε ο καλλιτέχνης για να φτιάξει τα Κινούμενα πορτρέτα. Ο Τσόκλης ζήτησε από τους φίλους του να ποζάρουν.

Μπορείς να γράψεις με τη σειρά πώς δούλεψε;

Νομίζεις πως θα σου άρεσε πιο πολύ να ποζάρεις για ένα ζωγραφικό ή για ένα κινούμενο πορτρέτο σου; Γιατί;

Τι προσθέτει σ' ένα πορτρέτο η κίνηση;

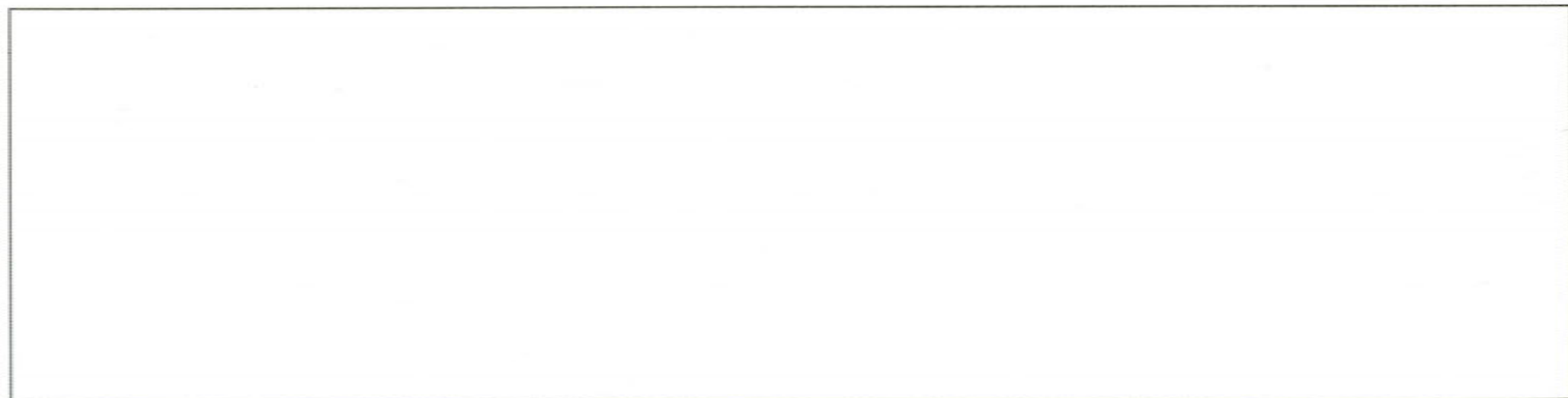
Ποιο έργο της έκθεσης σου αρέσει πιο πολύ; Ποιο θα ήθελες να είχες στο δωμάτιό σου;

Μπορείς να γράψεις γιατί το προτιμάς από τα υπόλοιπα;

Πιστεύεις πως είναι εύκολο να έχεις στο σπίτι σου μια εγκατάσταση;

Ψάξε και βρες μέσα στο σπίτι: μερικά βότσαλα που έχεις μαζέψει από τις τελευταίες σου διακοπές, ένα κομμάτι άχρηστο ύφασμα, ξυλαράκια, άχρηστα χαρτιά, τα χρώματά σου και ό,τι άλλο νομίζεις πως μπορεί να σου χρειαστεί. Σκέψου με τι θέμα θέλεις ν' ασχοληθείς. Μπορεί να είναι μια θάλασσα, μπορεί να είναι ένα ή περισσότερα δέντρα, μπορεί να είναι κάτι που εσύ θέλεις. Θυμήσου πως ο Τσόκλης έψαχνε πάντοτε με τα έργα του να βρει τρόπους να συγκινήσει τον θεατή. Άπλωσε αυτά τα υλικά σ' ένα χώρο, φτιάξε μια εγκατάσταση. Μπορείς να μη χρησιμοποιήσεις όλο το δωμάτιο αλλά έναν συγκεκριμένο χώρο, μπροστά στο παράθυρο ή μπροστά στο τραπέζι σου. Έχει πολύ μεγάλη σημασία να μη ζωγραφίσεις μόνο ή να μην κολλήσεις μόνο τα αντικείμενα και τα χαρτιά. Σημασία έχει να φτιάξεις εσύ τη δική σου μικρή εγκατάσταση. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις ένα πορτατίφ για να φωτίσεις την εγκατάσταση. Φώναξε έναν φίλο σου ή έναν δικό σου και δείξε το έργο σου. Μην απογοητευθείς αν στην αρχή δεν το καταλάβουν αμέσως. Προσπάθησε να τους εξηγήσεις τι έφτιαξες. Αν μπορείς, φωτογράφησε το έργο σου έτσι ώστε να μη στενοχωρηθείς πολύ όταν το χαλάσεις. Εξάλλου και ο καλλιτέχνης μετά από κάθε έκθεση μαζεύει σε κιβώτια τα υλικά του έργου του για να το ξαναστήσει από την αρχή σε κάθε καινούρια έκθεση. Έτσι έχει τη χαρά να ξαναφτιάχνει το έργο του από την αρχή.

Σ' αυτόν το χώρο σχεδίασε πρόχειρα την ιδέα για το έργο σου!

ISBN 960-86713-5-3 ΤΙΜΗ: 3 €

ΕΜΣΤ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ